

УДК 316.4:2

Т. О. СЕРГА

ІНТЕГРАТИВНА ФУНКЦІЯ РЕЛІГІЇ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Статтю присвячено питанням стану та динаміки релігії як соціального інституту в сучасному українському суспільстві, а також її впливу на модернізаційні процеси, що в ньому відбуваються. Здійснено спробу з'ясувати, як реалізується інтегративна функція релігії в реаліях сучасного соціуму та як вона впливає на ефективність соціально-культурної трансформації.

Ключові слова: соціальний інститут релігії, функції релігії, релігійні організації, релігійність, християнство, інтеграція, трансформація, модернізація, суспільство.

Сучасне суспільство являє собою складну систему, яка складається з багатьох взаємозалежних елементів. Вона перебуває в стані постійних трансформацій та перетворень. У цих умовах дуже важливим стає питання щодо підтримання в суспільстві певного рівня соціальної інтеграції, соціальної стабільності, які б надавали змогу, не перешкоджаючи необхідним змінам, підтримувати гармонію відносин і цілісність соціального організму, не допускати руйнівних для всього соціального цілого потрясінь.

Релігія завжди була важливим чинником у розвитку будь-якої цивілізації. Певні позиції релігія має й у сучасному суспільстві. Тому важливим є питання про можливість релігії сприяти підтриманню необхідного рівня соціальної інтеграції в суспільстві за умов його активної трансформації. Ще цікаво з'ясувати, як саме релігія завдяки своїй інтегративній функції впливає на ці суспільні перетворення.

Подібні питання порушено в працях ряду визначних соціологів, які намагались з'ясувати шляхи, якими релігійні вірування й організації сприяють інтегративним чи, навпаки, дезінтегративним процесам у суспільстві. Але ці спроби критичного аналізу вказаних теорій мали епізодичний, несистемний характер.

Теорію місця релігії в суспільстві розробляли такі відомі соціологи, як М. Вебер, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, П. Сорокін, Г. Спенсер та ін. Найбільш розробленою темою є критичне переосмислення праць у галузі соціології релігії Е. Дюркгейма та М. Вебера. Деякі дослідники історії соціологічної думки (Х. Альперт, Е. Волворк, С. Люкс, М. Мосс, Р. Нісбет, М. Хальбвакс) звертались до їхніх праць, висували аргументи на користь цих теорій або намагались спростувати їх.

У радянській історико-соціологічній літературі детальний аналіз дюркгеймівських поглядів на релігію зроблено О. В. Осіповою; до цієї теми звертались А. Гофман, Д. Угрінович, Г. Францов. На Заході відомі такі веберіанці, як Й. Вайс, Ф. Тенбрук, В. Шлюхтер. У радянській науці це питання ґрунтовно розглядали П. Гайденок, Ю. Давидов, Л. Іонін.

Погляди інших класиків соціологічної думки на місце релігії в суспільстві вивчено дещо менше. Соціологію Г. Зіммеля в своїх працях розглядали Л. Іонін, А. Філіпов. Погляди Т. Парсонса проаналізовано в працях О. Баразгової, А. Ковальова та ін. В. Култигін під цим кутом зору розглядав теорії Б. Маліновського й А. Редкліфф-Брауна.

Узагальнити існуючі теорії стосовно інтегративного впливу релігії в суспільстві намагалися Р. Белл, В. Гараджа, Дж. Йінгер, Ю. Левада, Р. Робертсон, І. Яблоков. Серед сучасних українських дослідників цю теми висвітлювали А. Єришев, А. Колодний, В. Лубський, А. Ручка, В. Танчер, П. Яроцький.

Мета статті – аналіз ролі інтегративної функції релігії в суспільних трансформаціях сучасного українського соціуму.

Місце релігії в житті того чи іншого соціуму зумовлено різними обставинами: рівнем розвитку суспільства, суспільної свідомості, культури, традиціями, впливом суміжних соціально-політичних утворень. Як особлива система духовної діяльності людей, релігія має власну специфічну структуру. У ній можна виділити такі основні елементи, як релігійна свідомість, релігійні почуття, релігійний культ, релігійні організації.

У сучасному світі роль релігії як соціального інституту досить значна, хоча треба мати на увазі, що багато залежить від уміння тієї чи іншої релігії адаптуватись до сучасних реалій у швидкоплинному сучасному світі.

Вплив релігії реалізується через її функції в суспільстві. Виконання цих функцій (особливо регулятивно-нормативної) переконливо демонструє, що релігія небезпідставно претендує на регламентацію життя людини (починаючи з побутових вказівок і закінчуючи мораллю) і суспільства загалом. Динаміку впливу релігії на суспільне життя відображають два основних поняття – сакралізація й секуляризація – процеси, які діалектично взаємопов'язані між собою.

На думку західних соціологів, процес секуляризації в сучасному світі призводить не до ліквідації релігії, а лише до змін у її структурі й ролі в житті суспільства [6, с. 430]. Модернізація віровчень та культів у сучасних релігіях дає всі підстави вважати, що релігія в тих чи інших формах продовжує впливати на всі сфери суспільного життя, процес соціалізації індивіда, науку, культуру тощо. Історія цивілізації вчить, що в більшості релігій є значний адаптивний потенціал, тобто здатність пристосовуватись до мінливих умов нашого світу, реагувати на зміни в різних сферах суспільного життя: економіці, соціальній сфері, політиці, культурі.

Серед значущих функцій релігії в сучасному суспільстві торкнемося її інтегративної функції, яка сприяє збереженню й зміцненню існуючої соціальної системи. Такою, наприклад, була роль католицизму у феодальному суспільстві, православ'я в дореволюційній Росії. Тобто на рівні окремої релігійної організації релігія виконує інтеграційну функцію, згуртовуючи одновірців. Однак, на рівні всього суспільства (якщо воно не моноконфе-

сійне) зникає інтеграційна функція релігії: вона об'єднує лише вірян певної конфесії, громади й втрачає роль провідного ідейного фактора, що покликаний зміцнювати суспільну систему. При цьому релігія розділяє й протиставляє один одному послідовників різних релігій, що простежується й у сучасному релігійному житті більшості суспільств.

Тому оптимальним для розвитку суспільства і його стабільності видається утвердження в суспільній свідомості принципів віротерпимості, толерантності, права на свободу совісті, прагнення до діалогу між різними конфесіями, вірянами й атеїстами. Ці принципи й права закріплені в міжнародних правових документах та законодавствах різних країн. В Україні право на свободу совісті та свободу віросповідання гарантовано Конституцією, діяльність різних релігійних організацій регламентована спеціальним законодавством. Особливо варто підкреслити, що зважене й коректне ставлення держави до різних конфесій і церков є умовою міжконфесійної злагоди та соціальної стабільності [8].

Тільки за таких умов релігія може реалізувати свою головну історичну місію, що набуває в сучасному світі все більшої актуальності. Це формування відчуття єдності людського роду, значущості неперехідних загальнолюдських моральних норм і цінностей. Саме так має виглядати інтегративна функція релігії в сучасних умовах.

Соціальний інститут релігії функціонує через діяльність релігійних організацій, соціальні функції яких не тотожні функціям релігії, тому що релігійні організації включаються до загальної системи економічних, політичних та інших суспільних відносин і виконують безліч нерелігійних функцій.

Релігійні організації мають усі ознаки соціальної організації: координація й субординація, централізація влади, організаційна культура, правове/нормативне регулювання діяльності за статутом, наявність послідовників зі спільною метою та інтересами, їх можна охарактеризувати в двох аспектах. Перший аспект суто організаційний (за видом управлінської структури й побудови). Існують такі їх види: релігійна громада, релігійне управління (центр), монастирі, релігійне братство, духовний навчальний заклад. Другий – визначає вид релігійної організації як різновид соціальної системи чи групи, що володіє необхідним комплексом цілей та цінностей, специфічних засобів реалізації, завдяки яким віряни включаються в систему релігійних відносин. Розглядають такі їх види: церква; конфесія й деномінація; секта [3].

Зміна суспільного ладу та входження України в світовий простір (культурний, економічний, політичний) зумовили трансформацію релігійних інституцій, які існували за радянських часів, і появу нових релігійних рухів та організацій, формування нових відносин релігії й суспільства, церкви та держави.

Починаючи з 1988 р., коли поступово почали скасовуватися обмеження на створення релігійних організацій, до 2000 р. їх кількість в Україні зросла майже в 4 рази й перевищила 25 тис. [3]. Пройшовши певний

путь розвитку, на сьогодні дослідники констатують, що релігійна мережа набула усталеного характеру у своїх кількісних показниках. Бурхливий розвиток релігійного середовища безпосередньо відбувався тільки в перші роки незалежності України, що засвідчує інтенсивне зростання інституційної мережі релігійних організацій країни в цей період. Поступово кількість нових релігійних організацій стала зменшуватися. Зазначену тенденцію стосовно змін кількісних показників стану розвитку релігійних організацій можна проілюструвати емпіричним матеріалом, який міститься у звітах про мережу церков і релігійних організацій в Україні. Департамент у справах релігій та національностей Міністерства культури України щорічно наводить у цьому документі статистику, що надає змогу побачити динаміку змін у кількості та структурі релігійних організацій України [4].

Так, станом на 01.01.2016 релігійна мережа представлена 35 709 інституціями релігійних організацій. Порівняно з даними за 2015 р. відбулося незначне зростання мережі – на 392 одиниці, що становить 1,0%. Для прикладу: зростання становило в 2014 р. – 0,9%, у 2013 р. – 0,6%, у 2012 р. – 1,4%, у 2011 р. – 1,8%, у 2010 р. – 1,9%; а за період незалежності Україна (за 25 років) зростання загалом становить 2,9 разу.

У регіональному зрізі в 2016 р. спостерігається динаміка зростання в усіх областях України, крім Донецької й Закарпатської, а також у м. Києві. Лідером за кількістю релігійних організацій є Львівська область – 3107 одиниць, а найменше їх діє у Кіровоградській області – 766. Найбільший приріст за 2016 р. релігійних громад зафіксовано у Вінницькій області – 55 одиниць, найменший – у Луганській (+1), Чернігівській (+2) та Кіровоградській (+5) областях.

Розподіл релігійних організацій по регіонах України виглядає так. На 01.01.2016 перше місце за кількістю релігійних організацій посідає Західний регіон, у якому діють 42,3% релігійної мережі країни. На другому місці Північно-центральний регіон – 33,7%; відповідно, третє місце посідає Південно-східний регіон – 25,5%. Зазначимо, що ще на 01.01.2000, згідно з регіональним розподілом, серед 23 543 релігійних організацій перше місце посідав Західний регіон – 42,8%, друге – Північно-центральний – 33,7%, третє – Південно-східний – 23,5%.

Аналізуючи вказаний статистичний документ, можемо стверджувати, що серед релігійних напрямів, представлених в Україні, домінують християнські, що кількісно становить 34 664, або 97% від загальної релігійної мережі. Серед останніх найчисленнішим напрямом є православ'я, релігійні об'єднання цього напрямку становлять 55,4% християнських організацій. Друге місце посідає протестантизм – 29,9%, третє католицизм – 14,7%. Також в Україні проводять свою діяльність етно-конфесійні об'єднання (1,6% релігійної мережі країни), релігійні організації орієнталістського напрямку (0,2%), нові релігійні організації (1,2%), які представляють релігійну меншість країни [2].

Дуже цікавим з погляду проблематики нашого дослідження є аналіз релігійності як складного явища, яке має декілька вимірів: релігійна віра, релігійний досвід, релігійна поведінка (діяльність). Соціолог Ч. Глок виділяє такі елементи системи релігійності: почуття та емоції, культову активність, вірування та переконання, знання та уявлення про світ, реалізацію вищезгаданих елементів у повсякденному житті. Відповідно до цих елементів (незалежно від віросповідання) існують емоційний, ритуальний, ідеологічний, інтелектуальний, поведінковий рівні.

Релігійність соціальної спільноти (особи) має зовнішній і внутрішній поведінковий вимір, тому вимагає чітких внутрішніх та зовнішніх критеріїв їх проявів. Така дихотомічна модель є поширеною серед учених-релігієзнавців, її використовують у практиці прикладних досліджень. Методологічні й теоретичні проблеми соціологічного дослідження релігійності становлять визначення таких показників, як рівень релігійності, характер релігійності, стан релігійності, динаміка релігійності [3].

Соціологічна служба Центру Разумкова здійснює моніторинг стану та тенденцій релігійності українського суспільства з 2000 р. Останнє за часом загальнонаціональне дослідження проведено з 25 по 30 березня 2016 р. [5].

Згідно з результатами цього дослідження, рівень декларованої релігійності українського суспільства є високим. На цей час вірянами визнали себе 70% громадян (проти 76% у 2014 р.). Такими, хто вагається між вірою і невір'ям, – 10%. Невір'я або атеїзм засвідчили 9% опитаних, байдужість до питань віри – 7%, не визначилися в цих питаннях – 4% (інші показники практично не змінилися, порівняно з 2014 р.).

Рівень релігійності, як і раніше, має виразний регіональний характер: вірянами вважають себе від 91% жителів Заходу до 56% – жителів Сходу. Невірян або атеїстів найменше на Заході (менше 2%), найбільше – на Сході (17%).

Згідно з результатами цього соціологічного дослідження, українське суспільство залишається толерантним до сповідання різних релігій. Більшість громадян вважає, що “будь-яка релігія, яка проголошує ідеали добра, любові, милосердя і не загрожує існуванню іншої людини, має право на існування” або “всі релігії мають право на існування як різні шляхи до Бога”. Наразі, як і раніше, із цими твердженнями погодилися 75% опитаних. А 12% респондентів упевнені в тому, що “право на існування мають лише традиційні для нашої країни релігії”. Лише близько 9% опитаних підтримали твердження “істинною є лише та релігія, яку я сповідаю”. Водночас третина (35%) опитаних переконана в тому, що Церква, релігія мають бути національно орієнтованими. Таку думку поділяє більшість (54%) жителів Заходу й лише кожен п'ятий житель Півдня та Сходу (по 20%). У Центрі її підтримали 39% опитаних (проти 32% у 2014 р.); на Донбасі – 26%. Ставлення до різних релігій і релігійних течій переважно є або позитивним, або байдужим. Водночас привертають увагу досить значні частки

опитаних, які засвідчили негативне ставлення, зокрема до євангелічних і харизматичних церков – 21%, ісламу – 20%, а також протестантизму (13%) та іудаїзму – 13%.

Вітчизняні соціологи зазначають, що процес релігієзації в Україні має свої особливості. Вони підкреслюють, що модернізаційні процеси в релігійній сфері в перехідний період в Україні виявляються не у формі секуляризації, як у західних країнах, а в зростанні релігійності, яка, сприяючи демократизації й утвердженню національно-культурної ідентичності, об'єктивно стимулює модернізаційно-трансформаційні процеси.

Більшість населення пов'язана з релігійною традицією переважно народними звичаями, що дає підстави говорити про слабку структурну визначеність релігійного життя та неусталеність однієї з базових характеристик релігії як соціального інституту, якою є система соціально-релігійних відносин, що трансформуються.

Це пов'язано, на думку деяких дослідників, з тим, що утвердження незалежності відбувалося в душі відновлення православної церкви як традиційного символу нації українців. Націєутвердження мислилося як релігієутвердження, стрижень національно-етнічного. Водночас утвердження релігійного розглядали як протиставлення соціально-атеїстичному. Однак надмірна відкритість соціокультурного простору спричинила також надмірну відкритість, зростання суперництва різних релігійних конфесій, яке резонансно відлунувало, посилюючи соціокультурну роз'єднаність такого ще нетривкого українства [1].

Тому становище релігійної сфери є одночасно фактором відновлення національно-етнічних традицій і формування нових, у тому числі нехристиянських, аспектів релігійно-духовної культури. У культурно-трансформаційному плані найважливішою характеристикою є “перспективність позитивного впливу релігії на культуру”, визначення її культурно-інтегративної ролі в суспільстві. Як усе ж таки інститут релігії впливає на процеси інтеграції та модернізації в Україні? Розберемось детальніше.

Як показують цифри згаданих досліджень, основне ядро конфесійної структури в Україні становить православ'я. При цьому традиційне православ'я в Україні за всієї системи показників його активізації та зростання як соціального інституту переживає кризу, однією з причин якої (також швидкого зростання опозиційного розвитку нетрадиційних релігій) є його базування на системі тотального, авторитарного управління, яке відповідає централізованому типу державного бюрократизму. Його діяльність і консерватизм догматики, неврахування трансформаційних реалій соціального, культурного й релігійного життя породжують відірваність від нього нового типу особистості, яка бажає бути не рабом (іноді навіть Божим), а громадянином демократичної держави, прямим учасником дій. Хоча соціальна активність православної церкви активізувалася, однак її система відстає від реалій життя й потреб вірян, особливо їх молодій генерації.

Православ'я все більше сприймають, особливо молодь, не як релігію, а як компонент духовної культури, данину традиції, чинник визначення національності. У результаті цього православ'я стає певною соціокультурною оболонкою, а реальна віра наповнюється політеїстичним змістом. Такі зміни політеїстичного характеру є модернізаційно-трансформаційними за своїм змістом, а визначена під час опитувань досить висока релігійність є формою інтересу, а не світоглядною установкою.

Як уже було зазначено, Україна є християнською країною, оскільки три основні течії християнства (православ'я, католицизм і протестантизм) становлять 97% вірян. Водночас суперечності й навіть конфлікти, якими позначене православне життя України, охоплюють велику частину населення, загрожують дестабілізацією та напруженням. Названі конфлікти тривають уже не одне десятиліття, залучаючи до певної участі в них громадянське суспільство, державу, закордонні конфесійні центри, тому набувають широкого громадського резонансу.

Ці суперечності й конфлікти суттєво впливають на трансформацію міжконфесійних відносин і згуртованість вірян цих конфесій, на політичні орієнтації клірів і відносини громадян у суспільстві, особливо в сучасний період, коли міжцерковні суперечності досягають свого апогею. Загалом варто підкреслити зростання розбалансованості релігійно-церковного життя в Україні, яка впливає на рівень соціальної консолідації суспільства. Загальні трансформаційно-організаційні зміни в Україні західного зразка стимулювали прагнення церков посісти більш вагоме та впливове місце в новому суспільстві, посилити політизацію церков усупереч їх канонам і відокремленості від держави, дестабілізувати конфесійну систему. У цьому процесі церкви впливають суперечливо на процеси як соціальної інтеграції, так і дезінтеграції, активізують політичне й духовне життя, оскільки конфлікт розмежовує групи, що ворогують, зміцнює їх згуртованість, виконує мобілізаційну функцію, налагоджує, на нашу думку, функціональний механізм релігійної організації.

Зазначимо, що релігійні конфлікти, на наш погляд, відображають стан усього українського суспільства, яке пронизане багатьма різноманітними конфліктами. Це суттєво впливає на трансформаційні процеси в Україні.

Висновки. Проведений аналіз дає підстави для уточнення характеру інтегративної функції релігії в українському суспільстві. Ця функція реалізується, насамперед засобами, традицій та культури, тому її потрібно визначити як соціокультурно-інтегративну. Водночас незбігання віри в межах однієї соціальної групи, різних соціальних груп в одному суспільстві та різних суспільств може бути причиною значних і руйнівних конфліктів [7, с. 246], що ми й маємо на прикладі України в конфронтації трьох православних організацій (УПЦ, УПЦ КП та УАПЦ). Тому є підстави визначити таку функцію як суперечливу, оскільки на теренах релігійного життя латентно й відкрито відбувається протистояння різних культур, яке поки що зовсім не досліджено.

У суперечливому процесі взаємодії релігійного й соціокультурного формується релігійна складова соціокультурної трансформації, у якій насправді переважає не соціокультурна деструкція та консерватизм, а санаційно-оздоровлювальний культурно-акумулятивний, соціально й національно консолідуєчий вплив релігії та церкви, особливо православної, на соціум, на формування національно-культурної ідентичності, етноформувальний процес загалом в умовах перехідного суспільства та загальної його кризи. Очевидним є формування нової поліфункціональності релігії.

А це дає підстави стверджувати, що має місце суттєва розладнаність відносин основних складових релігії та суперечливість складових релігії як соціального інституту – релігійної ціннісно-нормативної системи (багато-конфесійність), церковної організації та соціально-релігійних відносин тощо. Тому ефективність соціально-культурного трансформаційного процесу в Україні значною мірою буде залежати від здатності релігій, особливо православної церкви, розв'язати той комплекс суперечностей, які склались у самій її організації, у формах відправи, відповідно до потреб нової пастви, у відносинах між конфесіями тощо.

Список використаної літератури

1. Борінштейн Є. Р. Вплив релігії на трансформаційні процеси в сучасному українському суспільстві / Є. Р. Борінштейн // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2014. – Вип. 1. – С. 23–30.
2. Владиченко Л. Релігійна мережа України: аналіз динаміки станом на початок 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/analytic/63066/
3. Пилипенко В. Є. Спеціальні та галузеві соціології : навчальний посібник / В. Є. Пилипенко, І. М. Попова, В. В. Танчер та ін. – 2-ге вид. – Київ : Каравела, 2004. – 350 с.
4. Релігійні організації в Україні (станом на 1 січня 2016 р.). Дані Департаменту у справах релігій та національностей Міністерства культури України. Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2016/63055/>.
5. Релігія, церква, суспільство і держава: два роки після майдану (інформаційні матеріали) [Електронний ресурс]. – Київ, 2016. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/upload/Religiya_200516_A4.compressed.pdf.
6. Сорокин П. Социокультурная динамика и религия / П. Сорокин // Человек. Цивилизация. Общество : пер. с англ. – Москва : Политиздат, 1992.
7. Тасалов В. И. Между культурой и некультурой. Характеристика основных форм культурного процесса / В. И. Тасалов // Культура в современном мире: опыт, проблемы, решения : науч.-информ. сб. / редкол. : А. И. Обидин и др. – Вып. 10. Серия “Информкультура”. – Москва : Рос. гос. библиотека, 1994.
8. Толстенко С. М. Релігієзнавство : курс лекцій / С. М. Толстенко. – Харків : ХНАМГ, 2006. – 103 с.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2016.

Серга Т. А. Интегративная функция религии в условиях общественных трансформаций

Статья посвящена вопросам состояния и динамики религии как социального института в современном украинском обществе, а также ее влияния на модернизаци-

онные процессы, которые в нем происходят. Осуществляется попытка выяснить, каким образом реализуется интегративная функция религии в реалиях современного социума и как она влияет на эффективность социально-культурной трансформации.

Ключевые слова: социальный институт религии, функции религии, религиозные организации, религиозность, христианство, интеграция, трансформация, модернизация, общество.

Serga T. A. Integrative Function of Religion in the Conditions of Social Transformation

Formulation of the problem. *What is important is the possibility religions help to maintain the required level of social integration in society under the conditions of its active transformation. More interesting to find out how the religion because of its integrating functions affect these social changes.*

Analysis of recent research and publications. *Theories place religion in a society developed such famous sociologists like H. Spencer, E. Durkheim, M. Weber, T. Parsons, P. Sorokin and others. Summarize the existing theories regarding integrative influence of religion in society trying to J. Yinher, R. Robertson, R. Bell, V. Haradzha, J. Levada, I. Yablokov. Among the modern Ukrainian researchers of the topic touching A. Kolodny, P. Yarotskiy V. Tancher A. Ruchka, V. Lubskyy A. Yeryshev. But these attempts to critically analyze these theories were sporadic, not systematic.*

The purpose of the article. *Analysis of the role of integrative function of religion in social transformations of contemporary Ukrainian society*

The primary research material. *In the modern world the role of religion as a social institution is considerable, although we must bear in mind that much depends on the ability of any religion to adapt to modern realities in today's rapidly changing world.*

The influence of religion is realized through its function in society. Among the important functions of religion in modern society – integrative, which contributes to maintaining and strengthening the existing social system. The best for the development of society and its stability seems to instill in the public mind the principles of tolerance, tolerance, freedom of conscience, the desire for dialogue between different faiths, believers and atheists. The results of Ukrainian society is tolerant to profess different religions.

However, disagreements and even conflict, which marked an Orthodox life in Ukraine, covering most of the population, threaten destabilization and tension. These conflicts involve a certain participation of civil society, the government, religious centers. These contradictions significant impact on the transformation of interfaith relations and cohesion of believers of religions, political orientation clergy and public relations in society. In this process affect the church as contradictory processes of social integration and disintegration, intensifying political and spiritual life of Ukrainian.

Conclusions. *Integrative function in Ukrainian society is realized primarily by means of traditions and culture, so it can be defined as socio-cultural and integrative. However, there is reason to define a function as controversial as the arena of religious life latently and openly a struggle and confrontation between different cultures. There has also significant dysfunctional and contradictory relationship of the main components of religion as a social institution and the relationship of this institution with other social spheres. Therefore, the effectiveness of social and cultural transformation process in Ukraine will depend largely on the ability of religions, especially the Orthodox Church, to solve the complex contradictions prevailing in its very organization between faiths.*

Key words: *social institute of religion, religious functions, religious organizations, religion, Christianity, integration, transformation, modernization, society.*